

УДК 631.16

О. В. Добровольська,
к. е. н., доцент кафедри фінансів,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
Л. Ю. Майстренко,
магістрант, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ І НЕОБХІДНІСТЬ ЙОГО АНАЛІЗУ

O. Dobrovolska,
k. e. n., docent кафедра finance, Dnipropetrovsk State Agrarian-Economics University
L. Maystrenko,
mahystrant Dnipropetrovsk State Agrarian-Economics University

FINANCIAL CONDITION: THE NATURE AND NEEDS ITS ANALYSIS

У статті досліджено сутність і необхідність аналізу фінансового стану підприємств у сучасних умовах. Обґрунтовано основні методичні підходи до його здійснення, їх переваги та недоліки, а також визначено особливості застосування кожного з них відповідно до специфіки підприємства та показників його діяльності.

This article explores the nature and the need to analyze the financial condition in the modern world. The basic methodological approaches to its implementation, its strengths and weaknesses, and peculiarities of application of each specific enterprise and performance of its activities.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінка фінансового стану, фінансова стійкість, платоспроможність, методи фінансового аналізу, показники фінансового стану.

Key words: financial position, financial condition assessment, financial stability, solvency, methods of financial analysis, financial condition indicators.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах посилення внутрішньої та зовнішньої конкуренції на ринку вітчизняні підприємства досить часто за рахунок непродуманої фінансово-господарської політики та переважно короткострокового управління втрачають свої позиції, опиняються на межі банкрутства. У зв'язку з цим постає питання про створення єдиної методики оцінки та аналізу їх фінансового стану як основи подальшого ефективного функціонування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі управління фінансовим станом підприємств та ефективності його оцінки присвячено багато публікацій, серед яких варто виділити праці Г.І. Кіндрацької, М.С. Білик, А.Г. Загородного, П.Я. Поповича, Г.І. Андрєєва та багатьох інших. У той же час, слід зауважити, що значна кількість питань теоретичного та прикладного характеру все ще залишається досить дискусійною: немає єдності у визна-

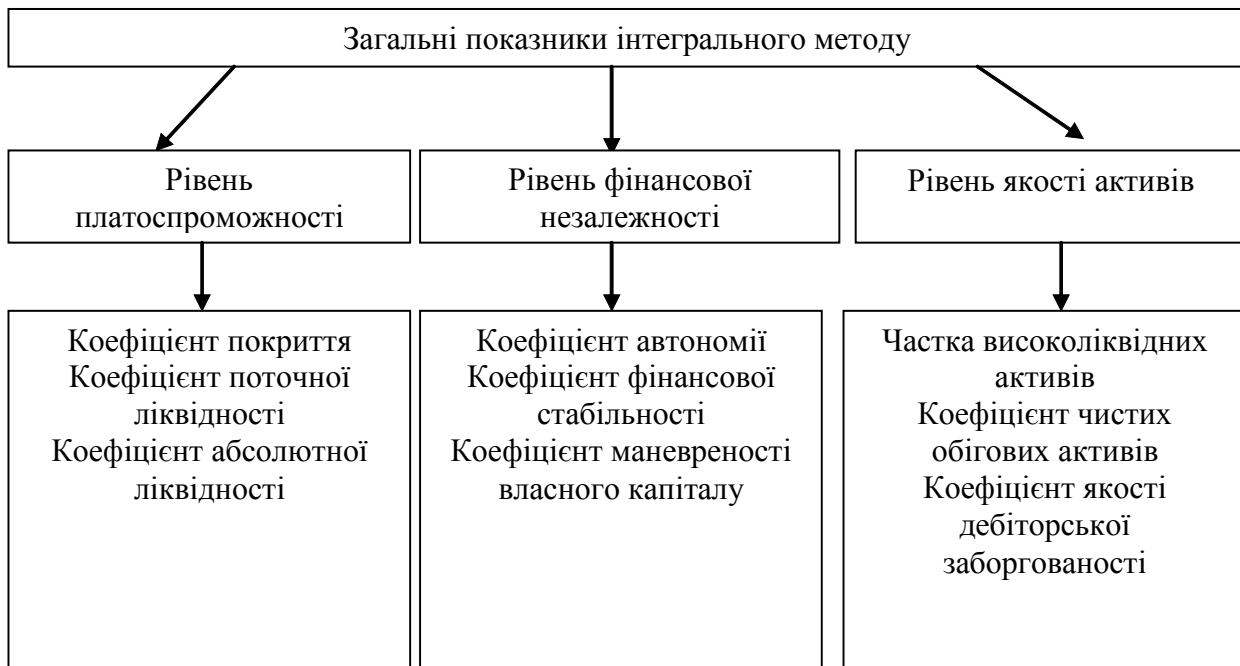

Рис. 1. Загальні показники інтегрального методу

ченні єдиного підходу до здійснення оцінки фінансового стану; несистематизованою та не уніфікованою є система показників оцінки; з різних позицій трактуються їх порогові значення тощо.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є дослідження сутності, завдань і необхідності системного аналізу фінансового стану підприємства, а також дослідження існуючих методів, принципів та методик його аналізу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Аналіз публікацій, присвячених питанням оцінки фінансового стану підприємств дає підстави визначити, що фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю параметрів, які виражають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства [1, с. 54]. А його оцінка є необхідною умовою для ефективного управління підприємством, для розміщення та використання ресурсів підприємства.

Для досягнення основної мети аналізу фінансового стану підприємства можуть застосовуватися різні методи аналізу. Методи фінансового аналізу — це комплекс науково-методичного інструментарію для оцінки фінансового стану підприємства [2, с. 76]. Проаналізувавши літературні джерела авторів, які досліджували дане питання, можна визначити наступні методи оцінки фінансово-

го стану підприємства: коефіцієнтний; комплексний; інтегральний; беззбитковий; рівноважний.

Коефіцієнтний метод передбачає розрахунок системи коефіцієнтів, що висвітлюють різні боки господарювання підприємства і враховують вплив як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ на фінансовий стан підприємства.

Основними недоліками даного методу є:

1. Трудомісткість, тобто досить складний процес формування результатів оцінки.
2. Відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів, що використовуються в процесі аналізу.
3. Ситуація, коли зміни величин коефіцієнтів у динаміці не можуть бути інтерпретовані належним чином, оскільки значення для розрахунку змінюються у часі.

Щодо інтегрального методу аналізу фінансового стану підприємства, то його слід використовувати тим підприємствам, які хочуть визначити свій фінансовий стан певним (одним, сукупним) інтегральним показником. Загальні показники інтегрального методу оцінки фінансового стану підприємства наведені на рисунку 1.

Комплексний метод дає змогу виявити ті напрямки в діяльності підприємства, в яких виникають проблеми, а також дає змогу досліджувати причини, що їх зумовили.

Однак існують і недоліки. Він є трудомістким та немає нормативних значень більшості

Рис. 2. Показники комплексної оцінки фінансового стану підприємства

коефіцієнтів [3, с. 112]. На рисунку 2 показано схему оцінки фінансового стану підприємства за комплексним підходом.

Беззбитковий метод базується на ролі операційного важеля у формуванні результатів діяльності підприємства, на можливості управління його витратами й результатами з метою досягнення необхідних показників беззбитковості виробництва. Критерієм оцінки фінансового стану підприємства в цьому випадку виступає запас фінансової міцності підприємства, тобто виторг від реалізації, що підприємство має після проходження порогу рентабельності. Отже, чим вищий запас фінансової міцності у відсотках, тим стійкіший фінансовий стан підприємства [5, с. 68].

Перевагою цього методу є те, що він включає беззбитковість (базовий аспект діяльності підприємства) та витрати, тому і є сучасним та практичним.

Недоліком є те, що він не узгоджується з такими сторонами оцінки, як конкурентоспро-

можність, кредитоспроможність, ринкова і ділова активність, тобто він потребує подальшого розвитку.

Рівноважний метод базується на понятті ліквідності й оцінці фінансового стану підприємства з позицій досягнення рівноваги між ліквідними потоками у сфері господарсько-інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Перша виступає як зона створення коштів, а друга — як зона споживання коштів. Формовані і спожиті у них ліквідні грошові потоки мають назву результату господарської діяльності і результату фінансової діяльності відповідно. Рівність між цими результатами створює ситуацію ідеальної фінансової рівноваги підприємства, коли сукупний результат господарської і фінансової діяльності дорівнює нулю.

Даний метод апробований світовим досвідом. Його реалізація дала змогу встановити дев'ять типових ситуацій фінансового стану

підприємства і розробити відповідні рекомендації загального характеру для досягнення фінансово-господарської рівноваги у разі відхилення підприємства від лінії рівноваги чи зони безпеки, що є дуже цінним під час використання саме цього методу [5, с.132]. Однак метод має свої недоліки, а саме: неможливість врахування стану підприємства в конкретно-му, діловому, кредитному і ринковому середовищі.

Фінансова діяльність підприємства повинна бути спрямована на забезпечення систематичного надходження і ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

ВИСНОВКИ

Таким чином, фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Така діяльність характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільним їх розміщенням та ефективним використанням, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

Отже, було виділено п'ять головних методів аналізу фінансового стану підприємства, до кожного з них подано перелік переваг і недоліків. Найбільш трудомісткими, як було виявлено в процесі аналізу, є коефіцієнтний, комплексний та інтегральний методи. Більш швидкими методами оцінки виступили беззбитковий та рівноважний методи. Таким чином, аналіз фінансового стану підприємства дає якісну та кількісну інформацію про його діяльність, яка необхідна для багатьох суб'єктів ринку.

У той же час з метою її достовірності, використання у процесі управлінських рішень

доцільно використовувати коефіцієнтний або комплексний метод, адже вони є найбільш обширними і охоплюють всі сфери діяльності підприємства. Дані методи представляють підприємство і всі його зв'язки як взаємопов'язану систему рухів фінансових ресурсів, що дає змогу найширше оцінити його фінансовий стан.

Література:

1. Телегунь М.І. Оцінка економічного розвитку с.-г. виробництва: автореферат дис. на здобуття ступ. кандидата екон. наук: (спец.) 08.07.02 Економіка с.-г. і АПК / М.І. Телегунь / Сумський національний аграрний університет. — Суми, 2004. — 205 с.

2. Зінов'єв Ф.В. Формування фінансово — економічної стійкості аграрних підприємств України / Ф.В. Зінов'єв, Є.Ю. Лагода // Держава та регіони. — 2008. — № 5. — С. 44—47.

3. Пічугіна Т.С. Фінансовий аналіз у схемах та таблицях: навчальний посібник / Т.С. Пічугіна, С.В. Шубіна, О.Ю. Мірошник. — Львів: "Новий світ 2000", 2011. — 326 с.

4. Тарасенко Н.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Н.В. Тарасенко, І.М. Вагнер. — Львів: "Новий світ 2000", 2011. — 444 с.

5. Лубенець І. О. Методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємств / І.О. Лубенець // Держава та регіони. — 2012. — № 6. — С. 134—138.

References:

1. Telehun, M. I. (2004), "Evaluation of the economic development of agricultural production" Abstract of candidate of economic sciences, dissertation, Agricultural Economics and APC, Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine.

2. Zinoviev, F.V. and Lahoda, E.Yu. (2008), "Formation of financial — economic viability of agricultural enterprises in Ukraine", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 5, pp. 44—47.

3. Pichugin, T.S. Shubina, S.V. and Miroshnik, O.Yu. (2011), *Finansoviy analiz v shemach ta tablicyach* [Financial Analysis with charts and tables], *Noviy svit 2000*, Lviv, Ukraine.

4. Tarasenko, N.V. and Wagner, I.M. (2011), *Finansoviy analiz* [Financial Analysis], *Noviy svit 2000*, Lviv, Ukraine.

5. Lubenets, I. O. (2012), "Methodical approaches to assessment of financial security companies", *Derzhava ta regioni*, vol. 6, pp. 134—138.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2014 р.